

POLICY PAPER

**NĚMECKÁ INTEGRAČNÍ POLITIKA – OD „ČESTNÉHO MAKLÉŘE“
K „LOKOMOTIVĚ“ EU?**

Vladimír Handl

březen 2007

**Ústav mezinárodních vztahů
Nerudova 3
118 50 Praha 1**

Německá integrační politika – od „čestného makléře“ k „lokomotivě“ EU?

Vladimír Handl

I. Úvod

Německé předsednictví Evropské unie je zatím nejdůležitějším testem zahraniční politiky SRN v nové vnitřní i evropské/mezinárodní konstelaci. **Model Deutschland a německá „měkká moc“ jsou vývojem posledních let oslabeny.** Hlavní strategický projekt německé politiky – evropská integrace – se ocitl na rozcestí a němečtí aktéři se v heterogenní EU-27 cítí pod rostoucím tlakem a obtížněji se s ní identifikují. **Přesto** – nebo právě proto – **hlavní změnu po nástupu velké koalice představuje akcent na kooperativní styl politiky a její výrazná pro-integrační angažovanost.** V tomto smyslu s nástupem velké koalice platí více než dříve, že současná Evropa nemá „německý problém“, ale spíše problém „francouzský“.

Vláda se více soustředí na strategické priority. V souladu s tím se **německé předsednictví chopilo své role v souladu s modelem „lokomotivy“ EU**, kdy se předsednictví „obětuje“ a investuje veškerý institucionální a politický potenciál do snahy zajistit průlom směrem k všeobecně přijatelnému rozhodnutí. Hlavním tématem se nutně stala budoucnost tzv. Euroústavy. Z diskutovaných možných řešení se **Německo snaží prosadit maximalistickou variantu doplněné Euroústavy (Euroústava+)**. Jako náhradní varianty jsou představitelné odklad reformy EU, omezení působnosti Euroústavy na „koalici ochotných“ a kombinovaná varianta – zúžení Euroústavy na hlavní institucionální, procedurální a finanční ustanovení, doplněné dodatečnými prohlášeními. Pro českou politiku je zjevně nepřijatelná varianta koalice ochotných; dočasně by naopak mohla akceptovat odklad reformy EU. Varianta Euroústava+ nejvíce naráží na absenci konsenzu v české politice o budoucím uspořádání EU. Sama o sobě by ale zřejmě zajistila fungování EU do příští reformy. **Nejpraktičtější se jeví varianta kompromisního zachování Euroústavy v omezené podobě spolu s definováním principů a hodnot EÚ v přídatných dokumentech (model Euroústava-/+).**

II. Charakter německé integrační politiky

Až do druhé poloviny devadesátých let se Německo nechovalo jako běžný moderní národní stát, ale spíše jako stát „postnárodní“. To mu umožňovalo exportovat na evropskou úroveň

svůj způsob politiky a posilovat vlastní postavení v Unii – německý integrační aktivismus vytvořil jakýsi **cyklus „systémového umocnění“ a „institucionální moci“** SRN.

Tento cyklus ovšem **přestal v posledních letech automaticky fungovat: rozšíření EU Německo „neumocnilo“**, jestli jeho vliv přímo neoslabilo. Zejména díky kumulované zátěži, vyvolané sjednocením země, globalizací a pronikáním integrace do „nižších pater“ národní politiky došlo k posílení akcentu na krátkodobé národní priority. Nové de facto „právo veta“ německých zemí omezuje manévrovací prostor vlády v integrační politice, projevuje se tak **snaha o „domestikaci“** evropské vládní politiky. **Německá politika se v důsledku toho stala konfliktnější.** Objevily se **případy „de-evropeizace“, či spíše „dekomunitarizace“ politiky**, a to zejména v sektorech, kde narostla od doby Maastrichtu míra nesouladu mezi německým a evropským politickým modelem a preferencemi (např. v oblasti hospodářské soutěže, azylové politiky a migrace, ale i ochrany životního prostředí a dalších). Spor s USA ohledně Iráku řešila vláda kancléře Schrödera posílením závislosti na Francii. **Důvěryhodnost evropské politiky SRN**, jedna z hlavních položek německého „politického kapitálu“, **získala** z pohledu některých (nejen) nových členských zemí EU **trhliny**.

Nová situace vyústila jednak v **pokles německé „měkké moci“ a jednak ve zpochybnění role Německa jako motoru EU.** SRN začala zdůrazňovat vedle funkčnosti a efektivity Unie také roli jejích velkých členských států. Mezi menšími státy sílilo přesvědčení, že se Berlín a Paříž, ale i Londýn, snaží vytvořit „direktorium“ velkých členských zemí EU a neohlízejí se přitom příliš na jejich zájmy.

Vláda Angely Merkelové hledá novou rovnováhu mezi partikulárními a krátkodobými zájmy na straně jedné a **opětným posílením politických, strategických přístupů k EU** na straně druhé. **Má pro tuto svou snahu relativně příznivé podmínky:** německá politika vyvolává převážně pozitivní očekávání. Německý „permisivní konsenzus“ ohledně integrace sice zeslábl v řadách veřejnosti, přetrvává ale mezi politickými a hospodářskými elitami. Německé hospodářství se nachází v růstové fázi (reálný růst HDP 2006: 2 %, předpoklad 2007: 2,8 %). Projevuje se i lepší koordinace integrační politiky SRN, „bruselizace“ německé exekutivy, sanace rozpočtu, posílení role ministerstva hospodářství na úkor ministerstva financí. Testem důslednosti vládního přístupu bylo splnění kritérií Paktu stability a růstu a ochota pomoci při formování kompromisu v otázce finančního rámce na léta 2007–2013.

Jádrem německé integrační politiky zůstává strategická vazba s Francií. **Shoda ale nebude moci vycházet z někdejší asymetrie německo-francouzského vztahu. Paralelně hledá německá politika i proto další spojence** mezi velkými zeměmi. Úkolem je obnovit rovněž tradici blízkosti s menšími státy, k nimž měla německá integrační politika koncepčně vždy nejbližší.

Dosavadní změnu v německé politice tak charakterizují dva nové prvky:

1. **Důraznější formulace německých postojů a vědomí historického přelomu** v integračním procesu, které **činí německou politiku více „stranickou“:** více než dříve zaujímá SRN jasně vyhraněné pozice a zasazuje se za jejich realizaci.

2. Berlín nemá dostatečný potenciál ani zájem vracet se k roli „čestného makléře“, který zůstává neutrální a zprostředkuje (případně i financuje) kompromis. Na rozdíl od někdejšího reflexivního odmítání vedoucí role **poprvé nabízí a usiluje o vedení Evropské unie**. To představuje konfliktnější a riskantnější politický styl než ten, na nějž byla Evropa od SRN zvyklá.

III. Německé předsednictví a Euroústava

Německá politika chápe své předsednictví jako výzvu přispět k tomu, aby se EU opět stala efektivním nástrojem pro zajištění míru, prosperity a sociální bezpečnosti. Úkol je o to těžší, že EU-27 je vnitřně daleko více heterogenní než v době Maastrichtu; čelí nejen evropským, ale i globálním výzvám; musí své základní charakteristiky stále více promítat i do svých zahraničních vztahů a narůstající globální role.

Vláda si uvědomuje, že **úspěch německého předsednictví by navrátil SRN do role motoru integračního procesu**. Mimo „evropskou rutinu“ se proto pokouší o vlastní přínos v několika strategických oblastech. Osvobozující průlom v ratifikačním procesu evropské ústavní smlouvy je hlavní, i když ne jedinou prioritou. Německé předsednictví se zhostilo své **role „lokomotivy“ EU spíše než role „čestného makléře“**. Podobnou úlohu sehrála SRN za kancléře Gerharda Schrödera v roce 1999, kdy německé předsednictví zajistilo přijetí Agendy 2000.

Příkladem takové aktivní vedoucí role se stal bruselský summit 8.–9. 3. 2007. Úspěchu německého předsednictví napomohl mezinárodní kontext (publikování zprávy OSN o stavu životního prostředí), výborná spolupráce s Evropskou komisí. Po neurčitém začátku summitu se prosadila i dobrá práce předsednictví a hlavně vysoká angažovanost kancléřky (někdejší ministryně pro ochranu životního prostředí). Německu pomohlo i to, že postavilo dané téma na agendu summitu G8 v Heiligendammu. Průlom, jehož předsednictví dosáhlo, citelně zvýšil očekávání a šance, že se podaří dosáhnout hmatatelného pokroku i v hlavním programovém bodu červnového summitu: v otázce Euroústavy. Optimistický pohled hodnotí summit jako zahájení „*virtuous circle*“ pro Evropu (Barroso).

Komplikující a usnadňující faktory

Naplňování programu předsednictví nebude jednoduché nejen kvůli pochopitelným obtížím multilaterálních jednání. **Specifika institucionálního pluralismu německé politiky** se projevují v tom, že svou ambiciózní agendu zformulovaly i jednotlivé rezorty (viz zejména program ministerstva vnitra). „Domestikace“ integrační politiky navíc znamená, že poprvé své vlastní strategie pro předsednictví představily a prosazují jednotlivé země, zejména silní hráči, jako jsou Bavorsko a Severní Porýní-Vestfálsko. Kancléřka Merkelová a ministr Steinmeier tak musejí provádět v rámci předsednictví **„multilevel management“ integrační agendy nejen na evropské, ale i na domácí scéně**.

Usnadňujícím faktorem je naopak to, že se během konventu podařilo prosadit (na návrh českého ministerstva zahraničních věcí) **kooperativní předsednictví tří po sobě jdoucích předsednických zemí**. Německo, Portugalsko a Slovinsko tak postupují podle společného programu. Berlín tak má možnost spoluformovat politiku v prioritních oblastech po dobu 1,5 roku. Portugalci a Slovinci již naznačili, že budou ochotni přenechat německým kolegům předsednictví při klíčových zasedáních k tématům, v nichž budou potřebovat „dotáhnout“ svou prioritní agendu do finální úrovně.

Euroústava (EÚS)

Zřejmě nejviditelnější a **nejdůležitější je role, kterou německé předsednictví sehraje při hledání východiska z krize kolem EÚS**. Dokument v zásadě vyhovuje německému pojetí integrace: vymezuje a smluvně zakotvuje další směřování Evropské unie, na jehož prosazení je SRN existenčně zainteresována. Ohledně trvalosti dokumentu německá diskuse odkazuje na jeho **přechodný charakter**: nejpozději během deseti let bude smlouva předmětem změny v souvislosti s případným přijetím Srbska, Černé Hory a dalších států.

Vláda si je vědoma, že není možné prostě pokračovat v práci se současným textem beze změn. Zvolená taktika **předsednictví se snaží odblokovat právě proces hledání kompromisu, který by obnovil na nové úrovni konsenzus z konce roku 2004**.

Postup předsednictví připomíná podle některých analýz spíše britský model politické taktiky (W. E. Paterson). **Stanoví předem jasně definovaný cíl – schválení upravené EÚS – a vystavuje se tak riziku neúspěchu**. Takto jednoznačně definovaná pozice ale **odpovídá novému charakteru německé politiky**: snaze prolomit veškerou silou zablokovanou situací. Vrcholná schůzka v červnu by měla svolat novou mezivládní konferenci a v prosinci 2007 by měla být za portugalského předsednictví dojednána upravená smlouva, aby tak mohl proběhnout ratifikační proces do následujících voleb do Evropského parlamentu (2009).

Deklarované německé priority v Euroústavě (Charta základních práv; rozšíření oblastí, v nichž platí právo spolurozhodování Evropského parlamentu; rozšíření oblastí, v nichž se rozhoduje kvalifikovanou většinou; princip dvojí většiny; vytvoření funkce ministra zahraničních věcí a evropské zahraniční služby; úplné zahrnutí oblasti justice a vnitra do „prvního pilíře“; lepší rozdělení kompetencí; evoluční klauzule) **jsou značně extenzivní**. Naznačují ale, že **hlavní význam smlouvy Berlín spatřuje ve zvýšení akceschopnosti EU, její demokratické legitimitě**. EÚS v tomto smyslu odpovídá potřebám politiky a alespoň zčásti reaguje na námitky německé veřejnosti, parlamentu, zemí i na postoj Spolkového ústavního soudu. **Bez zásadní reformy Evropské unie Německo nepodpoří žádné její další rozšíření**.

Naopak, **v centru zájmu nestojí název smlouvy** – slovo „ústavní“ v titulu EÚS je mezi experty i politiky stále více vnímáno jako neadekvátní a chybné. **Není vyloučeno, že se předmětem kompromisní nabídky stane i zdůrazňovaný princip „dvojí většiny“** při rozhodování v EU. Jednak získal v německé politice podporu až druhotně, při hledání symbolu demokratizace EU a tedy pro získání podpory německé veřejnosti. Skutečně zásadní politické

důvody pro jeho prosazení ovšem nejsou zřejmé. Navíc, Francie jej akceptovala s nevolí a ráda by se jej zřejmě „zbavila“.

Specifický styl Angely Merkelové je založen na trpělivém, neideologickém a striktně uzavřeném jednání s cílem nalézt přijatelný kompromis mezi zájmy členských zemí, které jsou všechny a priori vnímány jako legitimní. I v Německu zůstávají oba „*focal points*“ (Reinhard Silberberg a Uwe Corsepius) informačně zcela neproniknutelní. Dá se nicméně předpokládat, že předsednictví postupuje podle záměru **odhalit skutečné jádro národních pozic v otázce dalšího postupu s EÚS a definovat kolektivně možnosti kompromisu**. Důraz na tajnou diplomacii není přijímán bez výhrad: kancléřka Merkelová se dostala dokonce do sporu se skupinou zemí – „přátel (euro)ústavy“, když se v lednu obávala, že jejich Madridská konference zbytečně rozdělí EU. Německé předsednictví bylo v Evropském parlamentu 14. 3. 2007 kritizováno za absolutní utajení ohledně přípravy Berlínského prohlášení.

Právě **Berlínské prohlášení k 50. výročí Římských smluv** by se mělo stát **důležitým instrumentem německého předsednictví**. O obsahu jsou zatím známy jen obecné představy. Text by měl vyjít vstříc především obavám francouzského a nizozemského obyvatelstva. Měl by definovat široké pojetí národní a evropské identity, kterým se má Evropská unie chránit před externími vlivy. První část by měla ocenit úspěchy posledních padesáti let – mír, stabilitu a blahobyt v EU. Část další představí EU jako společný hospodářský prostor, ale zároveň i společenství hodnot. Třetí část se zaměří na definici hlavních úkolů EU – od ochrany životního prostředí a energetickou politiku přes vnitřní a vnější bezpečnost až po zahraniční vztahy. Německé předsednictví přitom bude dávat důraz na „sociální tvář EU“ a na společenský model, který spojuje konkurenceschopnost se sociální a ekologickou odpovědností (F. W. Steinmeier).

Jeden mantinel německých aktivit při snaze o záchranu Euroústavy tak tvoří potřeba vyjít vstříc veřejnosti Francie a Nizozemska a najít nosný kompromis; druhým mantinelem je snaha zachovat základ EÚS tak, aby po změnách nebyla nutná nová ratifikace v těch zemích, kde již proběhla. Německý návrh v červnu 2007 bude mít proto charakter „**road map**“, která nebude mít ambici definovat konečný výsledek. Bude ovšem obsahovat:

- **hlavní kroky a časovou strukturu cesty do konce roku 2009**. Patří sem i propojení s volbou nové Evropské komise a Evropského parlamentu. V případě, že v roce 2009 schválí smlouvu 80 % členských zemí, mohla by EÚS dostat „druhou šanci“;
- **návrh, jaké prvky by měl zahrnovat kompromisní „balík“**, ve který by vývoj mohl vyústit. Německé politice nepůjde o neměnnost EÚS, ale o praktický výsledek.

Z možných scénářů postupu vůči EÚS tihne německá politika k variantě Euroústava+.

- **Pokračování integrace na bázi Smlouvy Nice či Nice+ odmítá** proto, že by znamenala konec EÚS. Používání mechanismu *passarelle* jako instrumentu pro *cherry picking* (např. pokus odbourat národní veto v oblasti policejní spolupráce a spolupráce ve věcech spravedlnosti, učiněný v Tampere) a pro reformu jednotlivých politik mimo velkou smlouvu

je vnímáno jako nevhodné: reforma smluv o EU po jednotlivých krocích neumožňuje dosahovat konsenzu v rámci „smluvních balíků“, v nichž se vyvažují zájmy všech členských zemí. V tomto smyslu se německý přístup pro dobu svého předsednictví nespokojuje s „Evropou projektů“.

- **Varianta**, podle níž by mělo dojít k **vyjednání nové smlouvy, je za současné situace pro SRN nepřijatelná**. Jednak proto, že by znevýhodnila země, které smlouvu již ratifikovaly. Jednak z důvodu, že vládní politika (na rozdíl od opozice) nevěří v lepší dokument, než jakým současná EÚS je.
- **Vypuštění některé části EÚS nemá velké sympatie, ale není zřejmě předem zcela vyloučeným – i německá politika hovoří o potřebě zachovat „politickou podstatu“ smlouvy**, což zúžení dokumentu naznačuje. Nebude ale lehké dosáhnout konsenzu ohledně toho, co onu podstatu představuje. Model „minismlouvy“, jak ji představuje N. Sarkozy, podle Berlína neřeší hlavní kritické námitky, které jsou vůči smlouvě vznášeny ve Francii a v Nizozemsku.
- **Německá vláda má nejbliže ke scénáři Euroústava+**. Zachoval by v zásadě celistvost EÚS a dodatečnými kroky (např. formou deklarace) by řešil obavy odpůrců EÚS ze ztráty národní identity (Nizozemsko a další, včetně části české politiky) a ohrožení sociálního modelu (Francie).

Orientace na model Euroústava+ představuje do značné míry **maximalistický postoj, který ovšem odpovídá modelu předsednictví jako „lokomotivy EU“**. Je samozřejmě otázkou, zda u varianty Euroústava+ bude moci německá politika setrvat. Nebude jednoduché formulovat takové pozice, které budou schopné konsenzu a neztíží ratifikaci v dalších zemích, zejména ve Velké Británii. Úspěch bruselského summitu ovšem zvýšil jak naděje, tak i sebevědomí a odhodlání německého předsednictví, pokusit se o průlom i v dané otázce. Ani úspěch modelu Euroústava+ tedy není předem vyloučen.

Pakliže se nepodaří definovat další postup v souladu s tímto modelem, dají se předpokládat **možné tři náhradní varianty**: první dvě vycházejí z trvání maximalistického postoje, třetí předpokládá připravenost ke kompromisu a podstatnou revizi Euroústavy:

- Jestliže bude Berlín považovat EÚS za tak důležitou, aby zůstala v zásadě celistvá, může předsednictví „přijmout porážku“ a **celé téma odložit až na rok 2013**. SRN by pak ale zjevně nepodpořila francouzské snahy prosadit „minismlouvu“. Byla by zřejmě i velmi rezervovaná k pokusům ostatních zemí (a možná i Evropské komise) modernizovat postupně, mimo „smluvní balík“, vybrané politické sektory. Německé předsednictví už jednoho „historického průlomu“ dosáhlo (viz bruselský summit) a neúspěch v otázce Euroústavy by mohlo prezentovat jako důsledek neústupnosti svých partnerů.
- Podle některých expertů by se mohla objevit varianta, podle níž by Německo mohlo v krajním případě **usilovat o zachování EÚS pro skupinu podobně orientovaných zemí (koalice ochotných)**. To by ovšem předpokládalo, že se ke skupině bude chtít v budouc-

nosti připojit mj. i Francie, bez níž je integrační proces samozřejmě těžko představitelný.

- **Kompromisní varianta, jakási Euroústava-/+,** má podle některých expertů největší naději (Andreas Maurer): mohla by se soustředit na záchranu hlavních institucionálních reforem z první části Euroústavy a institucionálních, procedurálních a finančních kapitol z třetí části textu. Zbytek třetí části by mohl být přizpůsoben potřebám fungování jednotlivých politických sektorů. Tento dokument by mohl být doplněn závazky a prohlášeními podobně jako v případě modelu Euroústava+.

IV. Opce pro českou politiku

Momentálně není na pořadu dne tradiční alternativa „evropské Německo –německá Evropa“. Oslovené Německo, navíc bez podpory USA a spojenců, nemá ve střednědobé budoucnosti potenciál dominovat Evropě, dokonce ani kdyby přetvořilo své (nadále spíše virtuální) strategické partnerství s Ruskem ve strategické spojenectví. Německo je hospodářsky, technologicky, strategicky, kulturně i mentálně nadále zakotveno především na Západě.

Reálná dichotomie tedy existuje spíše ve vztahu alternativ „evropeizovaná“ nebo „de-evropeizovaná“ německá politika. V prvním případě jde o variantu, kdy SRN v jednotlivých oblastech spoluvytváří a akceptuje politické modely řešení v rámci EU-27. V druhém případě se německá politika další evropeizaci brání a usiluje o dekomunitarizaci, tedy návrat rostoucího počtu politických rozhodnutí do výlučných kompetencí členských zemí EU; nosným principem by se stala nikoli integrace ale mezivládní spolupráce.

Domníváme se, že nikoli příklady posilování národních preferencí, ale **opuštění strategické vize rozvoje otevřeného systému EU by vyústilo v de-evropeizaci a nacionalizaci německé politiky.** V současné době jsme ale naopak svědky rostoucí integrační angažovanosti SRN. Německý postoj vůči EÚS bude v nejbližším období také katalyzátorem bilaterálních vztahů se zeměmi Evropské unie. Příkladem intenzivního bilaterálního úsilí byl účelový tandem, který na dobu rakouského předsednictví vznikl mezi Berlínem a Vídní.

- Česká politika má různé opce, jejichž efekt je těžké teoreticky odhadnout. Jako indikátor výslednosti určité politické strategie ve vztahu k Německu by mohly s určitou nadsázkou sloužit příklady jiných členských států EU:
- Česká politika tak může následovat **model zemí Beneluxu** (včetně transatlantické vazby, kterou udržuje Nizozemsko). Tyto země v zásadě podporují zachování/pokračování evropeizace německé politiky mj. tím, že se samy angažují pro pokračování integračního procesu. To neznamená integrační automatismus (viz přístup Nizozemska k ratifikaci EÚS). Ostatně ani žádná německá vláda se nemůže vrátit k „přehnanému multilateralismu“ (automatické přitakání neomezené komunitarizaci), protože k němu nemá mandát a protože roste váha německých „*veto players*“, kteří mohou politiku vlády zablokovat v ratifikačním procesu. Na pořadu dne je ale posilování EU tam, kde to je nezbytné pro řešení

zejména globálních výzev v oblasti hospodářské, ochrany životního prostředí, bezpečnosti a rozvoje.

- Jiný příklad dává **model britský**, který staví na zvláštním historickém (nadřazeném) vztahu vůči Německu. Orientuje se na existenci funkční EU, vůči pokračující europeizaci (komunitarizaci) se staví převážně opatrně. Dává přednost účelovému, instrumentálnímu přístupu, kdy v centru zájmu stojí zachování národní suverenity a pragmatická řešení, která ji co nejméně omezují. „De-evropeizace“ německé politiky není vnímána jako problém, dokud neohrozí nacionalismem a protekcionismem např. fungování jednotného vnitřního trhu EU. Politicko-historická rovina otázky charakteru německé politiky není vnímána jako prioritní, mj. vzhledem k anglo-americkému spojení a vedoucí pozici Velké Británie ve vojenské oblasti.

Pro Českou republiku přináší evropeizace německé politiky výhodu v tom, že jednak **koncept „otevřené státnosti“ a „sdílené suverenity“ orientuje Německo na posilování institucionální kapacity a akceschopnosti EU** v oblastech společného zájmu. Jednak multilaterální řešení **relativizuje asymetrii mocenských potenciálů** národních států zejména pokud jde o „tvrdou (vojenskou) moc“ a hospodářský potenciál.

Multilateralismus ovšem automaticky neznamená relativizaci institucionální asymetrie a nerovnováhy pokud jde o „měkkou moc“. Představuje spíše potenciální možnost, jak za jistých podmínek tuto asymetrii zeslabit a učinit ji méně relevantní. Členství v EU přináší „**institucionální umocnění**“ hlavně těm aktérům, kteří jednak mají dostatečnou **institucionální kapacitu a jednak provádějí aktivní integrační politiku**, jdoucí i za rámec úzce pojatých národních zájmů. Právě převážně instrumentální pojetí integrační politiky vedlo k tomu, že schopnost Velké Británie ovlivnit vývoj ES/EU byla tradičně relativně menší než její celkový (i institucionální) potenciál.

V závislosti na odpovědi na otázku o pokračující europeizaci či naopak de-evropeizaci německé politiky lze definovat **postoj vůči německému přístupu k Euroústavě**.

- Pro českou politiku je zjevně **nepřijatelná varianta, při níž by se realizace Euroústavy omezila na úzký kruh členských zemí EU**, které dokument akceptují v dané podobě a její realizací se vydělí z dosud jednotné Unie. Česká republika by za existující konstelace k této skupině těžko patřila a byla by „odsunuta“ do pozice člena druhé kategorie.
- **Odložení komplexního řešení na pozdější dobu** a pokračování v souladu s dosud platnou smlouvou z Nice představuje variantu otevřenou do budoucna. Mohla by ovšem znamenat **ohrožení funkčnosti** celého systému EU a **neumožňovala by pokračovat v procesu rozšiřování EU**.
- Nejméně pravděpodobné z „německých“ řešení představuje **doplnění Euroústavy (varianta Euroústava+)**. Zajistila by fungování Unie do další mezivládní konference. I kdyby v rámci doplňků mohla česká politika uplatnit své specifické požadavky, **naráží na**

absenci jednoty české politiky, včetně vlády, pokud jde o vztah k EUS a budoucímu uspořádání EU.

- Je to především varianta **kompromisního zachování Euroústavy v omezené podobě spolu s definováním principů a hodnot EÚ v přídatných dokumentech (model Euroústava-/+)**, která se jeví jako **pružné a dosažitelné řešení**, na němž by se česká politika mohla odpovídajícím způsobem podílet.